

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Biblijografia [geografii]

Źródło:

Czasopismo Geograficzne Tom 3 1925 zeszyt 1/2 strony 187-195

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.
„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«
H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

brane ilustracje są rzeczą konieczną. W dotychczasowych podręcznikach nie sposób znaleźć np. typów górnośląskich, Wielkopolska reprezentowana jest z powtarzających się stale w kilku książkach tych samych dwóch, mało zresztą charakterystycznych fotografii, Kaszuby również wychodzą na owych ilustracjach bardzo słabo. Nawet wśród niezliczonych ilości fotografii z góralszczyzny, któreby można podać, wyszukuje się właśnie — jakgdyby umyślnie — najmniej charakterystyczne, najgorzej technicznie wykonane.

Od specjalistów więc etnografów, których nam dziś — chwała Bogu — nie brak, zależy zmiana dotychczasowego stanu, nie zadawalniającego nawet bardzo skromnych wymagań.

Bibliografja — Bibliographie.

W interesie Szanownych Autorów i Wydawców leży, ażeby nadsyłali redakcji „Czasopisma Geograficznego“ (Łódź, Dzielna 6), rychło swe wydawnictwa, a to celem szybkiego kompletowania bibliografji i działu recenzyjnego. *Redakcja.*

1) Podręczniki geografji.

POLSKA.

Adam Szczęgowski. Polska Współczesna. Księgarnia Biblioteki Dzieł Wyborowych. Warszawa, Sienkiewicza 12. Str. 195. 8°.

(Wstęp. Granice. Terytorjum. Morze. Ludność. Naród. Państwo. Republika. Mała Konstytucja. Sejm Ustawodawczy. Konstytucja marcowa. Statut Śląski. Sejm. Prezydent Rzeczypospolitej. Rząd i Samorząd. Skarb Państwa. Wojsko. Traktaty międzynarodowe. Zasady polityki).

St. Pawłowski — J. Bystron — A. Peretiatkowicz. Polska Współczesna. Geografja — Kultura — Ustrój. Wyd. II. Książnica-Atlas. Lwów — Warszawa 1924. Str. 176.

(*Pawłowski* — Geografja Polityczna Polski: I. Zewnętrzne cechy Państwa. II. Fizyczna struktura Polski. III. Struktura ludnościowa Państwa Polskiego. IV. Struktura gospodarcza Państwa Polskiego — 16 ilustr.

Bystron — Kultura Duchowa: Og. char.; Ewolucja; Udział kobiet; Żywotność; Og. stan oświaty; Szkoły Akad.; Tow. Naukowe; Biblioteki; Archiwa; Muzea; Teatr; Przyszłość.

Peretiatkowicz — Wiadomości prawno-polityczne; Zas. pojęcia prawne; Pójęcia państwa; Absol. a Konst.; Parlament; Władza Prezydenta; Zas. podziału władzy; Federacja, autonomia, samorząd; Funkcje państw.; Prawa i obow. obywatelskie; Zobow. międzyn. Polski.

Tablica Statystyczna Polski: — Narodowości; Wyznania; Ludność w województwach i % Polaków)

Konstanty Bzowski. Nauka o Polsce Współczesnej. Podręcznik dla szkół powszechnych, kursów kształcących, uniwersytetów ludowych, dostosowany do progr. Min. W. R. i O. P. Wyd. IV, popraw. Rys. i mapek 76. Str. 180. 8°. Skorowidz miejscowości s. 5. Warszawa. M. Arct. 1925.

Z. Fedorowicz. Polska — krajobraz i człowiek. Wypisy geograficzne. Warszawa. M. Arct. 1925. 8°. Str. 265, z ilustr.

Pawłowski St. i Janelli M. Polska Współczesna. (Podręcznik dla kl. VII szkół powszechnych). Lwów-Warszawa, Książnica-Atlas. 1925. Str. 224 rys. 96.

Stanisław Pawłowski. Geografja dla szkół powsz. Stopień III. Str. 62, rys. 57. Lwów-Warszawa. Książnica-Atlas, 1925.

Edward Maliszewski. Polska Dzisiejsza. Warszawa. Trzaska — Ewert — Michalski. 1926. 32°. Str. 111. Cena 1.80 Zł.

Polen. Ein erdkundliches Arbeits- und Lesebuch von *Willi Damaschke*. *W. Johnes* Buchhandlung in Bydgoszcz 1925. Str. 222. Fig. w tekście 24 i 36 ilustr. w dodatku.

I. Arbeitsbuch (str. 9—104). A. Allg. geogr. Merkmale Polens. B. D. polnischen Landschaften: D. Karpathen, D. Vorkarpathen, D. Südpolnische Hochebene (D. Oberschlesische Platte — D. Kleinpolnische Hochebene — D. Schwarzmeerplatte). D. Gebiet d. grossen (Urstrom-) Täler, D. Seenplatten, D. (polnische) Ostseeküste.

II. Lesebuch (str. 105—203), wedle autorów: *Dyhrenfurth* u. *Martin*, *Greif*, *Lenau*, *Guttry*, *Schweitzer*, *Löns*, *Zöckler*, *Rudnyckij*, *Saure*, *Hardenberg*, *Witkop*, *Drosle-Hülshoff*, *Groth*, *Friederichsen*, *Geisler*, *Trojan*, *Kempf*, *Lüdtke*, *Pompecki*, *Luntowski*, *Detlev v. Liliencron*, *Fr. Braun*, *Wünsche*, *Pietzcher*, *Hoffmann* i — *Reymonta*.

Kleines geogr. Wörterbuch (niem.-pol.) v. prof. *Psuja*. Bücher f. d. Lehrer.

Michał Siwak. Geografja dla szkół powszechnych. Lwów. 1925.

Tadeusz Radliński. Pięć części świata pozaeuropejskich. Warszawa. Nakładem Autora. 1925. Wyd. IX. 8°.

F. Fuchs—*T. Radliński*. Geografja Europy. Warszawa. Nakładem Autora. 1925. Wyd. IV. 8°.

Kazimierz Mach. Geografja handlowa w zarysie. Kraków 1925. Nakł. Księg. Geogr. „Orbis”. Str. 127.

(Wiadomości wstępne. Europa. Azja. Afryka. Ameryka. Australia. Arktyda i Antarktyda. Polscy podróżnicy. Komunikacja światowa i jej środki. Przegląd produkcji światowej r. 1921).

BELGJA.

Joseph Halkin. Cours de Géographie à l'usage des Ecoles moyennes et des classes inférieures des Athénées et des Collèges.

I. Partie 6e des Ath. Notions de géographie générale. Géographie de l'Europe. 1922. Str. 175, fot. 32 (o Polsce str. 101—104).

II. Partie 5e des Ath. Géographie des parties du monde autres que l'Europe. 1922. Str. 144, fot. 29.

III. Partie 4e des Ath. Géographie de la Belgique et Eléments de Géographie générale et de Cosmographie. 1922. Str. 248, fot. 29, rys. 35.

Joseph Halkin, prof. à l'Univ. de Liège. Cours de Géographie.

Tom. I. Géographie générale 1921. 2 éd. Str. 382, fig. 95, tabl. (z fot. krajobrazów) XVII, geogr. matematyczna, geogr. fizyczna, geogr. biologiczna i geogr. człowieka.

Tom. II. Géographie de la Belgique. 1923. Str. 379, fig. 8, tabl. z fot. krajobr. z dodaniem odpowiadających im 12 mapek. (Ostende, Westende — Bains, Anvers, Malines, Namur, La Meuse à Godinne, Dinant, Chèvremont, Le lac de la Gileppe, Spa, Le lac de Warfar, Malmedy).

Tom. III. Les parties du monde. Namur, Maison d'Éditions Ad. Wesmael — Charlier.

F. Kraentzel et l'abbé *P. Mahy*, Géographie de l'Europe. 3 wyd., str. 241, fig. 25, fot. 37 (o Polsce str. 229—232).

F. Kraentzel et l'abbé *P. Mahy*, Géographie de la Belgique et du Congo à l'usage de l'enseignements moyen et normal — 3 wyd., str. 379, fig. 31, fot. 46. Officé de Publicité, 36 Rue Neuve, Bruxelles 1922.

SZWAJCARJA.

F. Nussbaum. Einführung in d. Geographie der Schweiz, Lehrbuch für Schweizische Volksschulen. Str. 174, ilustr. 89. 8° Bern. Kümmerly & Frey 1925.

O. Flückiger. D. Schweiz. Natur u. Wirtschaft. 3 wyd. 4 mapy.

R. Hatz. Leitfaden f. d. Geographie-Unterricht an Sekundarschulen. Neubearb. v. *P. Vassaler*. 19 wyd. Bazyleja 1925.

NIEMCY.

E. von Seydlitz'sche Geographie bearbeitet von Prof. Dr. A. Rohrmann. Ausg. D. in 7 Heften für Anstalten mit wöchentlich 2 Unterrichtsstunden in Erdkunde.

- 1) Länderkunde Mitteleuropas, insbes. d. Deut. Reiches, Globus-, Karten- u. Reliefkunde.
- 2) Europa ohne d. Deut. Reich.
- 3) Aussereuropäische Erdteile. Deutsche Kolonien.
- 4) Landeskunde d. Deut. Reiches.
- 5) Europa ohne d. Deut. Reich (Oberstufe). Elem. mat. Erdkunde. Verkehrsgeographie.
- 6) Grundbegriffe d. Erdkunde. Reise um die Erde. Anfangsgründe der Länderkunde.
- 7) Allg. Erdkunde: Physische Erdkunde. Die Erde u. d. Leben, Wirtschaftsgeographie. Die Beziehungen d. Deut. Reiches zur Weltwirtschaft. Das Deutschtum im Auslande. Bilder zur Siedlungskunde. Wrocław, F. Hirt. 1921.

2) Mapy i Atlasy.

E. Romer—Wąsowicz. Mapa Polityczna Polski, 1:850.000. Lwów-Warszawa. Książnica-Atlas.

J. Loth—E. Bohdan. Polska Gospodarcza. Mapa pogładowa, 1:750.000. Warszawa. Polska Składnica Pomocy Szkolnych. 1925.

Korbel—Sawicki. Mały Atlas Geograficzny. Kraków, „Orbis”. 1925. 7 Zł.

Korbel—Sawicki. Atlas Geograficzny. Zeszyt III. Polska, Kraków, Orbis. 1925. Tabl. XIX—XXV. Skorowidz nazw miejscowości, str. 1—38, z podaniem wymowy w 7 obcych i znaczenia 16 głównych określeń geograficznych w 15 obcych językach.

Tabl. XIX—XX. Polska Północna i Południowa, 1:3 mil.

Tabl. XXI. Miasta polskie (Poznań, Łódź, Wilno, Kraków, Lwów, Zagłębie).

Tabl. XXII—XXV. Polska społeczna. (Geologia, Morfologia, Hydrografia, Klimat [Ziemia, Lato, Rok]; Flora i Fauna; Typy rasowe, etniczne i językowe; Gęstość zaludnienia; Wyznania; Narodowość; Ludność wiejska i miejska; Rolnictwo; Lasy; Hodowla; Górnictwo i Przemysł; Komunikacje; Handel; Administracja; Zdrowotność; Oświata; Rozwój terytorjalny).

I. Weinfeld, E. Szturm de Sztrem i J. Piekalkiewicz. Szkolny Atlas Statystyczny Polski. Warszawa-Bgdgocz. Inst. Wyd. Biblioteki Polskiej. 1925. 4°. Tabl. 28, str. 59. 4.80 Zł.

Zawiera: 1) Podział administracyjny. 2) Zaludnienie. 3) Narodowość i wyznanie. 4) Szkolnictwo powszechne. 5) Szkolnictwo średnie. 6) Szkolnictwo wyższe. 7) Gospodarstwa rolne. 8) Wielka własność rolna. 9) Reforma rolna. 10) Użycie ziemi. 11) Lasy. 12-13) Zasiwy 1922 i 1925. 14-15) Zbiory 1922 i 1923. 16) Konie. 17) Bydło. 18) Trzoda chłевна. 19) Owce. 20) Cukier. 21) Spirytus. 22) Kopaliny. 23) Przemysł. 24) Koleje. 25) Handel zagraniczny. 26) Sejm. 27) Podatki. 28) Wydatki i dochody państwa.

Atlas ten jest skróconem i tanie wydaniem wielkiego Atlasu Statyst. Polski w 2 częściach zawierającego 40 tablic. Szkoda, że opuszczono mapy: „górnictwo i hutnictwo” i „ruch ludności”. Poza tem jest rzeczą niedopuszczalną uwypuklenie zaraz na pierwszej mapie (administracyjnej) byłych zaborów przy pomocy oddzielnych barw. Z analogicznym faktem spotkaliśmy się w pokrewnym wydawnictwie „Tablic Statystycznych Polski” *Weinfelda* i daliśmy w bibliografii naszej (*Czasop. Geogr.* 1924, str. 516) wyraz zdumieniu, rodzącemu się w duszy każdego nauczyciela, który — zamiast zaczynać od obrazu rzeczywistego Polski

z jej dzisiejszym podziałem administracyjnym — musi (dzięki nakładcy czy autorom?) mówić naipierw o czasach niewoli. Był już chyba czas, aby starsze społeczeństwo, wychowane w światopoglądzie zaborców, zaznajomiło się z elementarnym obrazem własnego państwa. Nawet obcy coraz rzadziej dodają orientacyjne mapki przedwojennych granic do swych wydawnictw. Obowiązkiem naszym jest przekreślić czasy zastoju kulturalnego i gospodarczego z okresu opieki zaborców, a mówić o stanie dzisiejszym i nawiązywać do pierwszej Rzeczypospolitej. Jeżeli do kogo się to odnosi, to do młodzieży, która wzrasta w atmosferze wolności, co nam w czasach naszej młodości danem nie było. I jakto mamy wobec tej młodzieży w szkolnym atlasie statystycznym Polski, dawać pierwsze miejsce zaborcom — tym zaborcom, którzy nie chcą się pogodzić z dzisiejszymi granicami, którzy uchwalają (na zjeździe niemieckich geografów w Lipsku 1921) pozostawienie w szkolnych atlasach granic przedwojennych, aby dzieci o rewanzu nie zapominały i gdy dorosną potęgę przedwojenną państwa kosztem naszym odbudowały, którzy bez przerwy czyhają na chwilę sposobną, aby nas odepchnąć od morza. Do tego dopuścić nie wolno, aby ta mapa zaborów w atlasie pozostała i Minist. W. R. i O. P. na używanie atlasu powyższego w szkole polskiej pozwoliłaby dopiero po usunięciu powyższej mapy i zastąpieniu jej nową. Uderzającą jest rzeczą jednakże, że fakt powyższy pojawia się już po raz drugi. Na niedopatrzenie tak wielkie nie wolno pozwalać sobie firmom nakładowym, zwłaszcza, gdy im raz uwaga zostanie zwrócona.

Schematyczna Mapa Kolei Europy Środkowej. Podziałka 1 : 1.500.000 134×178 cm w 4 ark. Wydana w r. 1925. Nakład Ministerstwa Kolei w Warszawie. (Obejmuje: Polskę, Litwę, Niemcy, Danję, Holandję, Belgję, Francję, Włochy, Szwajcarję, Austrię, Czechosłowację, Węgry, Jugosławję, Rumunję, Bułgarię i Turcję Europ. — w całości, a skrawki Grecji, Rosji, Łotwy, Szwecji, Anglii i Hiszpanji).

Bez siatki równoleżników i południków. Z boku mapka Zagłębia Śląskiego.

Koleje Żelazne Rzeczypospolitej Polskiej. Nakład Ministerstwa Kolei w Warszawie. Wydana w r. 1924. 138×160 cm. w 4 ark. Podziałka 1 : 640.000. Zawiera siatkę geogr. 1⁰-wą. Długość geogr. od Ferro. Z boku mapki: a) Zagłębia węglowego 1 : 100.000, b) Węzła Warszawskiego 1 : 100.000 i c) Kolei Gdańskich 1 : 250.000.

Schweizerischer Mittelschulatlas. IV. wyd. Herausgegeben von der Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirektoren unter d. Leitung v. Prof. Aug. Aepli. *Kümmerly & Frey*. Schweizerischer Volksschulatlas. 2 wyd. Bern. 2.75 Fr. *Kümmerly & Frey*. Taschenatlas der Schweiz, Politisch-Statistisch, 26 map i 24 str. tekstu. 5 Fr.

Prof. Heickmann's Geographisch-Statistischer Universal-Atlas 1925. Vollständig neubearbeitet von *Alois Fischer*. Druck u. Verlag der Kartogr. Anstalt G. Freytag & Berndt A. G. Wien. Tablice Statyst. obejmują str. 80. (Polska str. 46). Mapy tabl. 1 — 40, (Mapa Polski na tabl. 29), diagramy tabl. 48.

Joseph Halkin. Atlas — Manuel de géographie — 30 Cartes. (Programme minimum). Édition conforme au programme de 1925. Namur 1924. (Map 30, tekstu str. 46).

Jovan Cvijić. Karta Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Izradili *J. Gregor* i *A. Eazić*. Izdanie Josimovića. 1 : 1.200.000. Izohipsy 100, 200, 500, 800, 1200, 1500, 2000 i 2500 m. 63×73 cm. Beograd. 1925.

Wład. Marinković prof. Karta Kulture Kraljevine Srba, Horvata i Slovenaca. Zawiera 13 map: z tego 11 w podziale 1 : 2.500.000 (fizyczna, geologiczna, historyczna, gęstości zaludnienia, językowa, administracji politycznej, kościelnej, wojskowej i oświatowej, górnicza i przemysłowa i plan Beogradu 1 : 17.000 a w środku w podz. 1 : 1.500.000 mapa komunikacyjna). 137×117 cm. w 1 ark. Izdanie Sveslovenske Knizarnice: M. J. Stefanovića i Druga. Beograd. 1925.

Cassell's New Atlas. Edited by *George Philip*, 2. Edition, Cassell and Company, Ltd., London, New York, Toronto and Melbourne. Zawiera 144 tablic z mapami i 70 str. indexu miejscowości (35,000). (Mapa Polski na tabl. 54).
K. Sapper. Karte d. mittleren jährlichen Bevölkerungszunahme d. Erde (36×56) i tekst 3 str. Monachjum. R. Oldenbourg. 1923.

3) Słowniki, Przewodniki i Podróże.

J. Chmielowski i M. Świerż. Tatry Wysokie (Przewodnik szczegółowy). Tom I. Część ogólna — Doliny. Str. 118, z ilustr. Tom II. Przełęcz i szczyty. (Od Lilijowego po Wagę). Str. 178, z ilustr. Kraków. 1923. Wyd. Sekcji Turyst. Pol. Tow. Tatr. 16°.
M. Orłowicz. Ilustrowany Przewodnik po Polsce. Warszawa. 1925. Rys. 70. Podróże gen. *Bronisława Grąbczewskiego*.
I. Kaszgarja. Kraj i ludzie. Podróż do Azji Śrd. Str. 247, ilustr. 65.
II. Przez Pamiry i Hindukusz do źródeł rzeki Indus. Str. 226, ilustr. 82.
III. W pustyniach Raskemu i Tybetu. Str. 240, ilustr. 74.
Warszawa. Gebethner i Wolff. 1925. 8°. Do wszystkich tomów dodana ta sama mapa 1:4.200.000.

4) Statystyka.

Rocznik Statystyki Rzpltej Polskiej. Rok wyd. III. 1924. Str. 289. 4°. Warszawa 1925. Gł. Urząd Stat.
Skorowidz Miejscowości Rzeczypospoliej Polskiej, opracowany na podstawie spisu ludności z 30. IX. 1921. Warszawa 1925. Nakł. Gł. Urz. Stat.
Tom III. Województwo Kieleckie. Str. 182. (Tablice liczbowe str. 3—144. Alfabetyczny wykaz miejscowości Woj. Kieleckiego str. 145—182).
Tom XII. Województwo Krakowskie i Śląsk Cieszyński. Str. 54 i 8. (Tablice liczbowe woj. Krakowsk. str. 3—41, alfabetyczny wykaz miejscowości str. 42—52. Tablica liczbowa Śląska Ciesz. str. 3—5, alfabetyczny wykaz miejscowości str. 6).
Wielka własność rolna (Statystyka Polski, t. V). Warszawa 1925. Str. 122. Folio. Zawiera: Użycie ziemi; Majątki wedle obszaru ziemi ornej, łąk i pastwisk, powierzchni zalesionej; Majątki według narodowości właścicieli; Liczba majątków wedle obszaru i narodowości właścicieli; Serwituty; Dzierżawa parcelowa; Inwentarz żywy; Maszyny rolnicze; Ważniejsze maszyny rolnicze w stosunku do obszaru gruntów ornych; Służba; Liczba zakładów przemysłu rolnego; Majątki posiadające stawy zarybione; Lasy państwowe.
Rocznik Statystyczny m. Łodzi 1923. Redagował *E. Rosset*, Łódź. Wydanie Magistratu, 1925. Zawiera: A. Topografia i klimat; B. Demografia; C. Hygiena publiczna; D. Gruzlica; E. Opieka społeczna; F. Szkolnictwo; G. Życie umysłowe; H. Moralność społeczna; I. Ubój bydła i spożycie mięsa; J. Ceny i koszty utrzymania; K. Komunikacje; L. Oświecenie, ogrzewanie i siła motorowa; M. Przemysł i praca; N. Kredyt; O. Finanse miejskie; P. Nieruchomości, budowle i pożary; R. Administracja sprawiedliwości; S. Wybory. Skorowidz alfabetyczny.
The Statesman's Year-Book. Statistical and historical Annual of the States of the World for the Year 1925. Wyd. 62. Londyn, Macmillan & Co. 1925. 2 mapki barwne. Str. 1531. (O Polsce str. 1212—1220).
Statistisches Jahrbuch f. d. Deutsche Reich. 1924/25. 44 Jahrgang. Berlin. Verl. f. Politik u. Wirtschaft. 1925.
O. Hübners Geographisch-Statistische Tabellen aller Länder d. Erde. Wiedeń. Verl. Seidel. 1925.

5) Metodyka.

Helena Grotowska. O poznawaniu Kraju, 12°. Str. 204 rys. 85. Lwów-Warszawa. Książnica-Atlas. 1925.

- M. Polaczówna*. Atlasy Krajoznawcze. Przewodnik metodyczny. Woj. Łódzkie. Str. 28; Woj. Warszawskie Str. 29; Woj. Lwowskie — Stanisławowskie — Tarnopolskie. Str. 35; Woj. Poznańskie i Pomorskie. Str. 32; Woj. Krakowskie — Śląskie — Kieleckie. Str. 34. Lwów-Warszawa. Książnica-Atlas. 1925.
- Apoloniusz Zarychta*. Busola Bézarda, opis i sposób użycia. Grodno. Drukarnia D. O. K. III. 169. Str. 27, rys. 11.
- Polskie Słownictwo Geograficzne. Zeszyt II. *J. Smoleński* Terminologia, Kraków. „Orbis”. 1925.
- P. Hrabek — L. Sawicki*. Metodyka geografji dla I–III stopnia 7-klas. szkoły powsz., oparta na podręcznikach *L. Sawickiego*. Str. 80, wyd. 2 z 24 rycinami. Kraków 1923. Nakł. księg. geogr. „Orbis”. I. Część ogólna: 1) Jak pojmowano u nas dotychczas naukę geografji. 2) Nowe kierunki w nauczaniu geografji. 3) O znaczeniu geografji nowoczesnej w życiu i szkole. 4) O stosunku swojszczyzny do obczyzny. 5) Metody i formy nauczania geografji. 6) Nauka geografji a szkoła pracy. 7) Pomoce naukowe geografji: modelowanie, obrazy geograficzne, instrumentarium geograficzne, rysunek i szkicowanie, diagramy, zbiory krajoznawcze, opowiadanie nauczyciela i lektura, wycieczkowanie. 8) Biblijografja. II. Część szczegółowa: Elementarz geograficzny stopień I–II, geografja dla stopnia III.
- Erd-Globus von 96 cm. Umfang. Neu bearbeitet von dr. *H. Fischer*. Lipsk, Wagner & Debes, Lehrmittel-Anstalt L. I. Heymann. 1 : 42.000.000.
- Neuse*. Anleitung zum Gebrauch von dr. Neuses Schülerglobus Berlin. Wie lese ich einen Globus? Eine Erläuterung zu „Mungs Neuer Erdglobus”. Stuttg. *F. Nussbaum*. Der Globus im geogr. Unterricht, Kartenverlag Kümmerly & Frey. Bern. 1925.
- Diapositiv-Sammlung für d. Geographie-Unterricht. Herausgegeben vom Verein schweizerischer Geographielehrer. $8\frac{1}{2} \times 10$ cm. Cena dla członków 1.60, nieczłonków 2 Fr. Katalog z objaśn. tekstem dla seryj I–V 4.70 Fr. Erozia 18 szt.; Aluwja 5 szt.; Regulacja 17 szt.; Lodowce i lawiny 25 szt.; Typy krajobrazowe 35 szt.; Typy roślinne 24 szt.; Typy domów 45 szt.; Osiedla 87 szt.; Stosunki gospodarcze 28 szt.; Stroje i typy ludowe, zwyczaje i zajęcia 28 szt.; Redaktor i wydawca tego zbioru przezroczy Dr. *August Appeli*, prof., Zürich, Kronenstr. 24.
- The Teaching of Geography and economics (The New Educator's library), London 1921. Str. 115. I. General Geography, II. Descriptive Geography, III. Geography Room, IV. Local Geography, V. Regional Geography, VI. Commercial Geography, VII. Physiography, VIII. Geology, IX. Handwork and Geography, X. Practical Geography, XI. Maps and Map Projection, XII. Surveying, XIII. Meteorology, XIV. Astronomy, XV. Relations between history and geography, XVI. Economic Geography, XVII. Economic History, XVIII. Political Economy, XIX. Theory of Economic. — Praca zbiorowa 19-tu autorów.
- Die Welt in Wort u. Bild. — *F. Hirts* Sach- — Lesehefte. 2 Gruppe: Erdkunde. Heft 1: Deutsches Land u. Volk — Sachlesebogen № 1–5, Sachbilderbogen № 1, 2 wyd. z 22 rys. w tekście, 2 barw. tabl. i 16 fot., str. 80 tekstu i 16 str. tablic.
- „ 2: Durch Europa. — Sachlesebogen 6–9, Sachbilderbogen 2, wydanie 2, rys. 21 z barw. tabl., 17 fot., str. 64 tekstu i 8 str. tabl.
- „ 3: Über See, Sachlesebogen 10–16, Sachbilderbogen 3, wyd. 2, rys. 31, 4 barw. tabl., 19 fot., str. tekstu 112 i 8 str. tablic.
- „ 4: Sonne, Mond, Sterne, Sachlesebogen 17–18, wyd. 2, rys. 10, str. tekstu 32.
- „ 5: Forscher u. Entdecker.
- Redaktor: *P. Knospe*. Nakł. *F. Hirt*. Wrocław 1925.
- Baltz* Bogenlesebuch v. dr. *E. Weber* u. dr. *A. Schmidt*. Bearbeiter: *Schulrat Rotzimmel* u. dr. *G. Schmidt*. Erdkunde: Afrika, Asien, etc.
- Eduard Burger*. Arbeitspädagogik (Geschichte — Kritik — Wegweisung). 2 wyd., 716 str., 35 ryc. w tekście i na 4 tabl. Lipsk, *W. Engelmann* 1923, (przeprowadza zasadę szkoły pracy na przykładzie geografji i wysnuwa stąd wnioski ogólnodydaktyczne. Str. 456–651).

Dortmunder Arbeitsschule, 3 wyd., 66 fig., 202 str., von *Wippermann*, Lipsk, Teubner 1922.

6) Prace badawcze.

Franciszek Bujak. Studja Geograficzno-Historyczne. Nakład Gebethnera i Wolffa. Kraków 1925. Str. 229.

- 1) Geografia na Uniw. Jag. do poł. XVI w. Str. 1—62.
- 2) Wykład geografji Jana z Głogowy w r. 1494. Str. 63—77.
- 3) Geografia Kronikarzy polskich Str. 78—90.
- 4) Długosz jako geograf. Str. 91—105.
- 5) Początki kartografji w Polsce. Str. 106—113.
- 6) Kalimach i znajomość państwa tureckiego ok. pocz. XVI w. Str. 114—137.
- 7) Najstarszy opis ziemi świętej polskiego pochodzenia. Str. 138—148.
- 8) O średniowiecznych mapach żeglarskich. Str. 149—230.
- 9) W sprawie kartografji historycznej. Str. 231—252.
- 10) Stolice Polski: (Gniezno — Kraków — Warszawa). Str. 253—292.

7) Czasopisma.

a) ogólnopedagogiczne:

Przegląd Pedagogiczny, Kwartalnik, 1925, zesz. 1, poświęcony ś. p. *L. Zarzeckiemu*.
Sprawy Towarzystwa NSW, Tygodnik, 1925, zesz. 17—19; *M. Urbanek*: W sprawie przeciążenia młodzieży, tablica statystyczna kół TNSW; *W. Kulesza*: Przystosowanie wojskowe młodzieży szkół średn., zesz. 20; *F. Bielak*: Jednostronność klasyfikacji, zesz. 21—26; *F. Przyjemski*: Uwagi w sprawie wizytacji; *Z. Stankiewicz*: Z wycieczki szk. do Rumunii.

Szkola Powozeczna, Kwartalnik, wyd. nakł. Min. WR. i OP. 1925. R. VI, zesz. 1; *St. Sedlaczek*: Czytelnictwo młodzieży; *H. Ryszkowska*: Biblioteki szkolne na Kresach; *St. Szuman*: Spontaniczne rysunki dzieci w wieku przedszkolnym a wzory pisma w polskich elementarzach; *A. Małyszko*: Wojna chemiczna (gazy trujące).

Żywe Szkolne, miesięcznik, 1925; *M. Orłow*: Podstawy pedagog. i psychol. programów min.; *A. Sosniewiczówna*: Wychowanie obywat. w szk. pow.; *St. G.* Heureka; *Fr. Chruścielowski*: Cele nauczania i wychowania za czasów Komisji Eduk. Narod. a dzisiaj.

Miesięcznik Pedagogiczny 1925; *G. Morcinek*: Obraz w szkole; *A. Podzorski*: Roboty z gliny w szk. pow.: O robotach w ogóle, Przybory i narzędzia, Modelowanie; *J. Prażmowski*: Muzeum ziemi śląskiej; *K. Hławiczka*: Walka o władzę w klasie.

Ruch Pedagogiczny, miesięcznik 1925; *Fl. Znaniński*: Szkice z socjologii wychowania; *H. Rowid*: Życie w szkole twórczej; *H. Rowid*: Instytuty i Studja Pedagogiczne dla naucz. szk. pow.; *M. Ziemiłowicz*: Rada Pedagog., dyrektor, wizytator i ich wzajemny stosunek.

Polska Oświata Pozaszkolna, Dwumiesięcznik 1924. Str. 222—233; *M. G. Godecki*: Program geografji i nauki obywatelskiej dla kursów pocz. dla dorosłych, 1925; *K. Kornilowicz*: Raporty z podróży oświatowej; *K. Moszyński*: W sprawie zbierania wiad., dotycz. ludowej kultury materialnej w Polsce: (Zbiór dzikich plodów roślin., Łowiectwo, Rybactwo, Bartnictwo, Hodowla zwierząt dom., Uprawa roślin, Przechowywanie zapasów, Przygotowanie strawy, Obróbka surowców, Odzież, Mieszkanie i budynki, Transport i komunikacja) z 4 rys.; *S. N.*: Praca krajoznawcza nauczycielstwa; *W. Wolert*: Oświata w Rosji Sowieckiej; *K. Sochaniewicz*: Kult tradycji lokalnej jako podstawa wychowania obywat. we współcz. państwie austr.

Przyjaciel Szkoły, Dwutygodnik 1925; *J. Kondracki*: Kwalifikacje nauczyciela; *E. Grode*: Uczeń i klasa; *B. Nawroczyński*: Gl. zasada „szkoły pracy”; *K. Nittman*: Społeczna doniosłość haseł związanych z pojęciem „szk. pracy”; Spis szkół technicznych zawodowych (jest ich 29); *J. Poprawski*: Nowe Drogi; *E. Winkler*: Lektura młodzieży szkolnej.

Nasz Głos, Miesięcznik, 1925; *Splawski*: Ogólne uwagi o prowadzeniu lektury w szkole powszechnej.

Nauka i Szkoła, Kwartalnik, 1925; *Stan. Arnold*: Polska Piastowska — obj. do mapy hist.; *J. Smoleński*: Pomoce naukowe do geografii; *W. Jezierski*: Zenitarjum; *K. Czerwiński*: Pierwszy mikroskop polski; *A. Janowski*: Obrazy ziem polskich; Przegląd wydawnictw i produkcji krajowej.

Bayerische Blätter f. d. Gymnasial-Schulwesen, herausg. v. Bayer. Gymnasiallehrerverein, geleitet v. *A. Mayer*, tom. 60, zes. 1, str. 80. Hauptthema: Geographie. D. Geographieunterricht an d. höheren Lehranstalten (mit bes. Berücksichtigung d. höheren Klassen d. Gymnasiums). Eine Umfrage, *E. v. Drygalski*, *A. Philippon*, *P. Wagner*, *H. Fischer*, *L. Frobenius*, *E. Banse*: *A. v. Hoffmann*, *J. Wütschke*, *H. Bausenhardt*, *F. Lüttig*, *A. Schwerd*, *A. Meyer*: Prinzipien d. Heimatkunde an d. höheren Schulen. Beiträge. Zeitschriftenschau. Bücherbesprechungen. München. R. Oldenbourg. 1924.

b) dydaktyczno-geograficzne:

The Geographical Teacher, The Organ of the Geographical Association. Central Office: Marine Terrace, Aberystwyth. Spring. 1925. Nr. 71. Vol. XIII. Part 1. Str. 86. London. Zeszyt: 2 szylingi 6 pensów.

Treść: Editorial. Annual Report. Historical Methods in Ethnology—*J. L. Myres*. The Norwegian Fjords I. The People—*A. Sommerfelt*, II. Climatic History—*C. E. P. Brooks*. Historical Geography of Peking—*L. H. Dudley Buxton*. Recent Articles of Geographical Interest. — *R. A. Pedham*. The Tetrahedral Gnomonic Projection — *R. A. J. Potter*. Learning Geography by Drawing — *W. B. Medway*. Commodity Map in a Secondary School—*D. Wilford*. Geography in Elementary Schools — *E. Young*. Experiments in Teaching Geography — *E. W. Jones*. Wayside Geography — *J. L. Myres*. Special Lessons of the Teaching of Geography — *I. C. P. Ordinance Survey and Map Issues*. IX. — *W. E. Whitehouse*. Programme of Summer Tours. Reviews.

Der Schweizer Geograph — *Le Géographe Suisse*. Organ d. Vereins Schweiz. Geographielehrer u. d. Geogr. Gesellschaft von Bern. Redakcja: *F. Nussbaum* z Berna, u. *Ch. Biermann* z Lozanny. Druck u. Verlag: Kümmerly & Frey, Geogr. Kartenverlag, Bern. Pren. roczna 4 fr. — Dwumiesięcznik. 2 rocznik. Nr. 1—5. Str. 1—80.

Treść: Celtyckie nazwy miejscowości w Szwajcarii — *I. Koffner*. Relief przy nauczaniu geografii — *P. Vassaler* (tekst do cytowanych arkuszy mapy 1:25.000: Kettenjura, Tafeljura, Klus, Erosionslandschaft: D. Hörnligebiet, Wildbach: D. Illgraben, Deltabildung d. Maggia, Vulkaninsel: Vulcano (Wyspy Liparyjskie), Gletscherlandschaft: D. Fornogletscher, Fjordlandschaft, Erdmoränen-Landschaft). Land und Leute d. Sihlplateaus — *P. Fr. Ziegler*. D. geogr. Lage einiger Schweizerstädte — *E. Wohlfender*. D. Klima Ostpreussens — *E. Letsch*.

Dalej szczegółowa dyskusja nad świeżem wydaniem Szwajc. Atlasu dla szkół średnich: Beiträge zur Kartographie d. Schweiz—*W. Bonacker* (Farbengebung, Situation, Beschriftung) — *W. Götzinger* (Verkehrslinien)—*H. Hassinger* (uwagi dodatkowe). — Recenzje i kronika.

Geographischer Anzeiger. Blätter f. d. Geogr. Unterricht. Hrg. v. *H. Haack*. 25 Rok 1924, zes. 1/2—11/12. Gotha, J. Perthes. Str. 316.

Kwestje programowe: *Lautensach*: Entwurf e. erdk. Einheitslehrplanes d. höheren deut. Lehranstalten, *Otto*: D. Erdk. im Rahmen d. Neuordnung d. preuss. höh. Schulwesens, *Schnass*: Wie entgehen wir der Stoffhatz, *Schwarz*: Altersstufen im Erdkundeunterricht, *Wagner*: Erdk. in d. Reifeprüfung.

Stan nauczania geogr. zagranicą: *Dietrich*: Neue Strömungen in d. Geogr., insbes. in d. Ver. Staaten, *Sieger*: D. Geogr. an d. österr. Oberschulen.

Szkoła pracy: *Haack*: Experimentelle Einführung in d. Kartenprojektionslehre, *Schmaler*: D. Streifenprofil.

Pomoc: *Haack*: Arbeiten im Luftbildwesen f. d. Unterricht.
Swojszczyzna: *Enderwitz*: D. Stadtplan als Hilfsmittel bei heimat-
kundlichem Forschen, *Hinrichs*: D. Geogr. Grundlagen d. wirtschaftlichen
Entwicklung Kiels. *Kutieriem*: Taunus.

Wycieczki: *Hummrich*: Erdkundliche Lehrausflüge.

Geografia regionalna: *Thom*: Sardinien.

Geofizyka: *Schmidt*: Neuere Werte d. erdmagnetischen Elemente
in Deutschland, *Burchard*: D. Problem d. Polarfront u. seine Bedeutung
f. d. Geographen, *Halbfass*: Neue Breiten u. Längenbestimmungen in
Westgrönland (1922), *Halbfass*: D. Wasserstandschwankungen d. Memel,
Weichsel, Oder, Elbe, Weser u. Rheins 1912—1923.

Geogr. człowieka: *Passarge*: Politische Geographie, ihre Aufgaben
u. Grundlagen, *Stegmann v. Pritzwald*: D. Haustierwerdung unserer land-
wirtschaftlichen Wirtschaftstiere, *Olbricht*: Urheimat d. Menschengeschlech-
tes, *Rüeswald*: Kulturgeogr. Erscheinungen u. Landschaftsbild.

Recenzje, Przeglądy pogody, Stan zdjęć kartogr. wojsk., Kronika.

Kronika. — Chronique.

TOWARZYSTWA I ZJAZDY.

Zebrania Nauczycieli Geografji.

POZNAN.

Dnia 5. II. 1925 r. odbyło się zebranie Koła Geografów Nauczycieli
w Poznaniu, przy udziale 20 osób.

Na porządku dziennym był referat asystenta p. *Mikołajskiego*: „O istocie
geografji“. Treść wykładu podzielił prelegent na 3 części: 1) o geografji wo-
góle i stosunku jej do innych nauk, 2) o morfologii w geografji, 3) o tak zw.
geografji ogólnej i geografji specjalnej czyli nauce o krajach.

Po obszernem wyświetleniu 3 punktów, prelegent doszedł do wniosku,
że geografja jest nauką rozległą, która styka się z najróżniejszymi innymi
naukami. Jednakże nie jest już dzisiaj niepotrzebnem wkraczaniem w obcy
zakres wiedzy; jej wielostronność leży w naturze jej istoty i jest nieuniknioną.
Dlatego nasuwają się wielkie trudności przy studjum geografji, które jednak
przezwyjęzione być muszą. W każdym razie należy stwierdzić, że geografja
nosi jeszcze dużo balastu ze sobą, który musi zrzucać i raz na zawsze prze-
stać wkraczać w dziedzinę innych nauk.

Po referacie nastąpiła bardzo ożywiona dyskusja. Zabrali głos: prof.
Tarnawski: kwestja ustalenia pojęcia geografji jest dziś bardzo ważną. Cały
szereg działów dziś już wyeliminowano z geografji. Definiuje geografję jako
opis terenu pod względem wszystkich zjawisk i stosunku człowieka do ziemi.
Prof. *Smosarska*: mieszanie innych dziedzin do geografji pochodziło stąd, że
geografję dawniej wykładali niegeografowie lecz przyrodnicy lub historycy,
i ci uwzględniali naukę geografji głównie ze swego punktu patrzenia. Prócz
innych zabral głos prezes K. G. N. prof. *Pawłowski*: kwestja co to jest geogra-
fja jest bardzo ważną i nie należy dyskusji nad nią zamykać. Statystyka
ma kilkadziesiąt definicji. Poglądy na geografję kształtują się bardzo powoli,
lecz wracają do tego, czem była ona początkowo. Geografja jest nauką bar-
dzo starą, z czasów Chrystusowych jest najstarszą gałęzią nauk filozoficznych.
Ulega jednak ewolucji zgodnie z innymi naukami. Ptolemeusz był właściwie